

Борис Р. Братина¹
Универзитет у Приштини с привременим
седиштем у Косовској Митровици
Филозофски факултет, Катедра за филозофију
Косовска Митровица (Србија)

Оксана А. Братина²
Санкт-Петербуршки државни универзитет
Истраживачки центар за медиафилозофију
Санкт-Петербурџ (Руска Федерација)

УДК 316.324.8

141.82

Оригинални научни рад

Примљен 12/06/2018

Прихваћен 03/07/2018

doi: 10.5937/socpreg52-17832

ЗА НОВИ МАНИФЕСТ³

Апстракт. У овом тексту аутори указују на нову дијагнозу савременог „стања ствари”. Прецизније, они испитују могућности еманципације имајући у виду историју класноослободилачких борби. Главна теза која се постепено гради јесте увид у то да се класна борба изместила из подручја државе у правцу глобалног поретка моћи. Другим речима, аутори настоје на тези да су се акценти и околности класне борбе помериле са националног плана на планетарни, тако да се данас ова иста борба доминантно одвија између нација-пролетера и нација-буржуја. Они наглашавају узроке такве диспозиције и разматрају последице и стратегије тако акцентоване класне борбе у ултимативним околностима.

Кључне речи: *Комунистички манифест*, револуција, капитализам, народи-пролетери, народи-буржуји, расизам.

„На Западу ништа ново”
Ерих Марија Ремарк

Има ли смисла данас, после већ свих написаних манифеста, поново писати некакав манифест? Је ли уопште могуће у сличној форми и са истом снагом написати било шта са сличним ефектом? Чини се да је све одавно објављено, проглашено и декларисано и као да више ништа нема смисла проглашавати, јер реч, изгледа, скоро сасвим ништа не вреди.

То значи не да сада нико ништа не проглашава; напротив, засути смо „претешким речима”, правом канонадом упутстава/порука које не дозвољавају дистанцу нити подизање гарде сабраности према њима. Многима је књига одавно постала превелика и „претешка”, па и прескупа (новчано, али и по времену које захтева). Дериде није у праву: није умрла књига, већ субјект коме је одговарала – можда је убијен попут ничеанског Бога? У време видео-гифова и мема, прочитати манифест од неколико десетина страна прави је подвиг за стандардну свест.

¹ bokibor@yahoo.com

² shtaynshtayn@gmail.com

³ Рад је делимично резултат истраживања у оквиру научно-истраживачког пројекта ОИ 179064 који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Која је, онда, мера могуће еманципације те и такве свести? Она, препуштена сама себи, не осећа више слободу као вредност, макар та слобода била не више но „спозната нужност”. И доскора стандардни 90-минутни филм постао је прегломазан, а већ и споту/клипу као форми истиче време. Време је овде време кога нема, кога никад немамо, зато што смо као животиње непрекидно упрегнути у развој репродуктивних односа моћи, али моћи која није кантовски чиста него тотална. Постмодерни субјект, када је читање у питању, можда тренутно није у стању себи да приушти изван радног места ништа веће или озбиљније од упутства за коришћење некаквог апарата или препарата. Ипак, треба се надати да би могао поднети бар једну страницу прилагођеног текста, који описује поглед са свемирске станице.

Опет, шта и на ту једну страницу ставити? Какав баук данас кружи Европом? Сви „бауци” давно су постали свакодневица; баук човека као рационалног бића, бауци болести и бола, баук тероризма или баук бесмисла. „Весело препуштање” баналним играма победило је сваки политички ангажман, свако антивавилонско учење, док систем перманентно елиминише/интегрише протагонисте аутентичног отпора. Са друге стране, страх од капиталисте/бизнисмена или функционера/криминалца стоје као *verso* страху од падања на социјално дно, на улицу и у апсолутну беду. Отуда излаза нема; и као да уопште више нема излаза из овог хипереконског вртлога моћи, бар за просечну људску јединку која му подлеже, а то смо сви ми, били свесни тога или не.

Од Другог светског рата наовамо, постало је јасно да је бивши модерни субјект поражен од система, тј. да се више никаква револуција не може добити на улицама Вашингтона, Њујорка или Лондона, или особито „у Паризу, Лиону или Тулузу, у Милану, Торину или Болоњи” (Marcuse, 1983, str. 46). Савремени капитализам уништио је свог теоријског непријатеља до те мере, да се читава постмодерна личност може ставити у корисничко име и лозинку акутног хардвера. Систем као да се никога више не боји; напротив, како је још Хобс учио, то да се људима најбоље управља страхом у наше време развило се у читаву индустрију управљања, у тзв. менаџмент, са свом армијом надзорника о којима је и Маркс писао.

„Револуције” у последњих 20 година нису ништа друго до новим средствима изведене контрареволуције класичног типа⁴. Оне ништа не револуционису, него баш супротно, оверавају и нивелишу подаништво. „У Европи организовање превентивне контрареволуције почиње са фашизмом.” (Marcuse, 1978, str. 27). Права, комунистичка револуција најпре је компромитована (мање својом кривоцом), али будући да се позитивна конотација термина није могла сасвим утрнути, измењен је њен стварни смисао и опет је тако постала заводљива⁵. Истим потезом она је постала не тек предвиљива него и управљива према задатим сврхама концентрисаног капитала. Масе „старе Европе”, „цивилизоване нације”, како их је Маркс називао и пажљиво разликовао од „варварских и полуварварских” (Marx, 1976, str. 7, 13, 14),

⁴ „Транзиција представља специјалан случај контрареволуције са одложеним дејством од 45 до 70 година.” (Šuvaković, 2014, str. 17).

⁵ Овде се узгред и као илустрација реченог можемо присетити да су људи и медији првих дана након контрареволуције у бившој СРЈ реч „демократија” употребљавали синонимно са речи „слобода”. Од тада до сада, све је учињено да и овде и глобално слобода престане да буде вредност.

остале су непоправљиво нереволуционарне, калкулабилне и без саморефлексије, чак и у изузетним појединцима, не знајући ни за какав свој стварни интерес. Сам Маркс, нарочито након пада СССР, пре чега је већ одавно „преживео” сатанизацију, изложен је и правој „стручној” табуизацији како би се та „опака” мисао дефинитивно послала у прошлост. Другачији приступ Марксу, али истим поводом, представљао је прави сатански тријумфализам привидног историјског победника, од кога се он још не може отрезнити.

Међутим, и након постмодерне која још није сасвим отишла, верујемо да је сваком умном човеку јасно да текст Комунистичког манифеста и на ову годишњицу не изгледа много мање актуелно него 1848. године. Наравно, сагласни са Енгелсом у вези с непостојањем „ничег коначног, апсолутног, светог” (Engels, 1950, str. 11)⁶, тврдимо да је и под оригиналним околностима било потребно сагледати још неке аспекте ситуације. На то ћемо доћи.

Кад смо се на почетку дотакли теме жанра којим би се данас могао постићи исти ефект, можемо се упитати да ли је парола *Пролетјери свих земаља, ујединити се!* могуће пласирати са ефектом какав је имала, надајући се истом учинку. У дословном смислу, она је читав свет жељан правде и слободе подигла на ноге. Видно је да се на жанровској моћи парола и слогана много урадило у међувремену, али је та продукција доминантно прешла у руке система – сада се то обично назива *copy-righting*. И пошто је од тада, такође, много учињено на ваљбењу некада гладних људи потрошним стварима и одговарајућим менталитетом, слобода и правда постале су застареле вредности.⁷ Ничеанска „стока” у срцу еманципацијских територија остаје стока, рекло би се из угла савременог корпоративног директора, али исто бисмо могли чути од аналогона марксовског малограђанина, који се материјално налази бар један степен изнад прекарисованог најамника. Ко да се данас уједини?

Изгледа нам прихватљиво рећи после свега да у свим могућим савременим повезивањима, систем суверено успева да омета свако алтернативно удруживање *per se*. Штавише, он „учи” од својих тзв. алтернатива и критичких пројекција. Већ одавно, он то постиже продукцијом неаутентичних дупликата који одузимају аутентичност правом непријатељу, ускраћујући му на тај начин јавност, чиме се отвара могућност примене „грубе” силе, која увек стоји у резерви уколико „мека” медијска сила у рукама савремених проконзула не одради своје.

Зато, ко би данас био, уколико би уопште ико био, тај револуционарни субјект? Је ли Маркс правилно означио пролетеријат као нужног носиоца Револуције и да ли би се данас могао јасно означити његов савремени наследник? Право говорећи, у историји марксизма дискусије о овом питању представљају скоро непрегледну литературу, од времена пре Маркса до данас. Дуго преовлађују оцене да је пролетеријат,

⁶ Ово начело, као битна одредба дијалектичке филозофије, нашло је своју рецепцију у *Пројаму Савеза комуниста Југославије* из 1958, чија последња реченица гласи: „Ништа што је створено не сме за нас бити толико свето да не би могло бити превазиђено и да не би уступило место ономе што је још напредније, још слободније, још људскије.” (SKJ, 1980, str. 259)

⁷ Говоримо, подразумева се, о „цивилизованим нацијама”. „Варварима”, држимо ли се традиције која је до сада антиципирала будућност, спаса нема, будући да они, осим када су непријатни вавилонском, капиталистичком свету, безнадежно касне у производним снагама и умном поимању сопствене стварности.

онакав како га је он одредио, изгубио своју револуционарну улогу из различитих разлога: или да је десеткован увек изнова револуционисаним производним средствима, или су пролетерске масе увек изнова издате од сопствене авангарде, или је постао корумпиран напретком стандарда и производњом потреба, или је начелно нестало интереса за класну борбу, или је цела „нарација Просвећености”, као пројект од француске револуције до данас, превазиђена (Lyotard, 1988, str. 5) итд. До последње велике економске кризе од 2008. чинило се да су сви облици класне борбе замрли или измирили у „цивилизованим земљама”, нарочито у „старој Европи” и Северној Америци, па су их заменили високофинансирани пројекти типа борбе за права хомосексуалаца или веганства. Иако криза траје и даље, преливајући се у све сфере живота од приватног до поља међународних односа, никаквих значајнијих еманципативних покрета у класичном смислу нема. Такође, година 1968. је била лаж једне генерације, ако поштено говоримо.

Маркс је пролетера одредио као најамника на рубу егзистенције, који у класној борби нема шта да изгуби осим „својих окова” (Marx, 1976, str. 56); због ових карактеристика он је био погодан за историјску улогу револуционарног субјекта. Међутим, од њу дила и нарочито од Другог светског рата наоვაмо, као да сви имају шта да изгубе и свима као да је утеран страх у кости, особито бившим пролетерима. Удео уличара-клошара до пре десетак година био је око 10%, а класични пролетеријат имао је удео не већи од 10–15%, што је још један од разлога за губитак његовог утицаја у Западном друштву. У САД као новој метрополи, страх у кости радницима утерале су државно-мафијашке структуре; класни савезник те радикалне реакције био је лумпен-пролетеријат утопљен у ново „друштво маса” (Arendt, 2011, str. 377). Ипак, све што је одатле проистекло јесте да су сви радни људи остали најамници, најамна радна снага у овом или оном виду, која стоји у супротности према 1% финансијске елите. Многи се сећају клипа у коме Марија Шарпапова рекламира антиперспирант (затварач пора на кожи) под називом 24/7. То је формула постмодерног субјекта – он је 24 сата дневно 7 дана у недељи доступан свом газди. Технологија ту служи само као узица за стоку. Сви смо најамници и сви на рубу пропасти, само су нам перспективе остале нерелефтоване, без обзира на социјалну поткласу којој припадамо. Укратко, на помолу није неки нови револуционарни субјект, а стари је послат у прошлост, како се чини. Не можемо се сложити са Бодријаром да је писање „њујоршких графита” револуционарни чин (Baudrillard, 1991, str. 95), као ни са Негријем да су то постмодерне електронске журке: нама ово делује наивно и бизарно. На Западу више нигде неће бити релевантног субјекта, способног да изнова запоседне идеале слободе и социјалне правде и да због њих ступи у хегеловску борбу „на живот и смрт”; када се у том вавилонском региону то догоди, догодиће се само зато што се то већ догодило на неком другом месту, месту изван метрополе. Сама по свом усуду, метропола у *post-truth*⁸ времену пошла је путем рефеудализације друштва, у продуженом поступку концентрације капитала. Улози се сами по себи повећавају, непредвидиво ескалирајући. Момент неке врсте обрнутог биг бенга као да се не може избећи.

⁸ Ова реч је у избору који споводе Оксфордски речници проглашена за „реч године” 2016. Пост-истина означава околности у којима су објективне чињенице мање значајне за обликовање јавног мњења од емоција (BBC News, 2016).

Што је важније, ми, насупротив Негрију, који је то писао пре 20 година, тврди-мо да Империја није постала глобална. Глобалне елите не постоје и не сарађују, такорећи, ни у чему. То се посебно односи на тзв. економске елите. На Западу да, али не глобално. Снаге отпора глобализму, са друге стране, изледа да се све успешније супротстављају њеном пројекту заокругљивања Империје.⁹ Михаило Марковић наглашава како у појму глобализација „има једна научна, али, у последње време, и једна идеолошка димензија” (Marković, 1999, str. 71). Он објашњава како у првом смислу то значи да неки друштвени процеси добијају светски карактер „мимо свих географских, националних, расних, религиозних и блоковских баријера”, при чему истиче значај глобализације комуникације (Marković, 1999, str. 71). С друге стране, указује на то да је дата „глобализација превасходно *идеолошки* појам. Његов економски смисао је успостављање контроле над светском привредом од стране мултинационалних корпорација најбогатијих земаља.” (Marković, 1999, str. 71; up. Beck, 2000, p. 9).

Може се лако видети да уколико би се ова „развраћена моћ” (Baudrillard, 1994, str. 36) капитала глобализовала, последица тога било би њено унутрашње цепање; до тог момента непосредно би дејствовала природна тежња капитала да се увећава. Ипак, кључно је за човечанство да до те тачке не дође, да се напредовање Империје не тек успори него сасвим заустави.

Истичемо ово последње зато што је то битна последица Марксовог учења о капиталу. Наиме, та суштинска природа капитала јесте његова тежња ка увећавању, трансформисана у територијалном смислу, значи, иманентно ширење капиталистичког тржишта на друга тржишта, тј. територије изван метрополе, односно, како је писала још Роза Луксембург, капитализам суштински зависи од његовог „некапиталистичког окружења” (Luxemburg, 1934, str. 257). Почев од те дијагнозе, могућа су два апстрактна сценарија: 1) довршене и 2) недокршене глобализације Империје. У првом случају, поставши глобална, капиталистичка „Империја која нема свој Рим” нити императора, са њеном „владавином без владе” (Hardt, Negri, 2005, str. 28, 339) остала би без могућности даљег ширења, и тада унутар ње долази до непомирљивих противречности. Ми овде свесно занемарујемо друге процесе попут политичких или демографских који би пратили ово заокругљивање; на пример, у овом сценарију сасвим је извесно масовно истребљивање становништава периферије и, у том случају, померање империјалног живља у „очишћене” области света. Како било, унутарње противречности избијају тада у први план, јер се глобални капитал чије је даље ширење немогуће из физичких разлога дели на изнова конкуришуће капитале, што за последицу има смањење броја учесника у новој игри глобалне моћи. Циклична понављања овог поретка догађаја доводе до општег уништења.

Други случај, када је глобализам заустављен у свом напредовању, подразумева све сличне процесе унутар капиталистичке територије, тако да се под њиховим дејством он који је окруживао, изоловао, бомбардовао, колонизовао и интегрисао друге из некапиталистичког тора, сада налази окружен и изолован. Уз повишење

⁹ Ми се овде помало нерадо држимо разлике између глобализма и глобализације, схваћених као политичка доктрина и технолошки процес који напросто захвата читав свет, тј. како је то чинио Михаило Марковић. Наиме, технологија која стиже у све крајеве света управо својом конкретном функционалношћу носи траг идеологије запада, иако се тако проширена и сама мења. О томе смо већ раније писали (Bratina, 2014).

моћи средстава за производњу, тзв. развојно-репродуктивне технологије, долази до постепеног инверзног опкољавања Империје. На тај начин се поново унутрашња ентропија повишава и настају услови када поражено становништво унутар ње постаје нови извор дестабилизације и дисипативни процеси се додатно убрзавају. Овде се, заправо, као најосетљивији момент показује само успостављање услова за заустављање ширења глобализујућег Запада, дакле, глобализације као политичког пројекта. Стварање тих услова је на делу и оно се данас испољава у мањим или већим сукобима, а питање је само под каквим околностима ће њихова готовост ескалирати.

Вратимо се начас питању револуционарног субјекта. Упркос бројним дијагнозама/жељама писаца са Запада, ми сматрамо да је илузија тражити га у „цивилизационим нацијама” „старе Европе”, додајмо одмах, САД, Канади и Аустралији (са Новим Зеландом), као и међу свим тамошњим „мањинским групама”. И реалне револуције нису се тамо догодиле него на за Маркса непредвиђеним местима; због тога, све је видљивији дубоки историјско-идеолошки расизам којем се одувек прибегавало.¹⁰ Тамо су услови за стварну револуционарну борбу готово немогући, јер је систем најснажнији и држи становништво запањујуће необразованим, необавештеним и антиинтелектуално настројеним, везујући све народне снаге у ропски процес репродукције система. Бодријаровски „глатки простор” свуда се раширио, свевидећем оку система, „паноптикуму” (Foucault, 1997, str. 281), ништа не измиче и свих 99% су тако „транспарентни” да већ одавно немају шта да сакрију. Никаква се тамо револуција не може повести, чак ни интелектуална, зато што је нерелевантна маса која тај садржај може проварити и ваљано рефлектовати. Она није више способна за улогу авангарде и бесвесно „стадо” нема куда да поведе – дакле, револуционарни субјект треба тражити на другој страни.

Уопште, историјска збивања нису показала да је Маркс био у праву када је тог и таквог пролетера, као носиоца револуционарног процеса, налазио унутар тзв. „цивилизационих нација”. Теоријски, оправдање за такав избор налазило се у „чињеници” о глобално највишој развијености „старе Европе” и отуда, следствено, највишем степену свести на историјској лествици. Ипак, подозревамо да ту постоји нешто више. Наиме, не само да је већ код Хегела изражен дубоки германоцентризам, рецимо, у развоју одредбе да „германски дух јесте дух новог света” (Hegel, 2006, str. 390), што је прави назив за „чувени” европоцентризам него ту постоји читава једна мисаона традиција у култури која слично мишљење заступа још од ране схоластике. Тешко је ући у разлоге због којих Маркс то без критике преузима од Хегела.¹¹

¹⁰ То је најбоље видљиво у смешном идеологему који они данас називају „америчком изузетношћу” (American exceptionalism), (Marc Pompeo, former chief of CIA, Secretary of State at the moment, in Senate of US, 12. 04. 2018, Russia Today). Премда са дужом историјом употребе, од 2008. овај термин у специфичном смислу добија све више места у информативно-комуникационим средствима и призива историју расизма у САД.

¹¹ Неки верују да је на Маркса утицао Енгелс, познат по својим антисловенским ставовима, али ми сматрамо да се ту пре ради о некој врсти општег места, не само у немачкој култури већ и у пангерманској визији односа према другима. Такође, не треба сметнути с ума ни Маркову културну нетрпељивост према Бакуњину, упркос истовременој узајамној фасцинацији. О Хегеловом ставу по овом питању, такође смо раније доказивали да је „Други за Германе као ‘расу’ – Словен”, а не црнац, откуда одмах постаје јасно да се ни историјски расизам не заснива на боји коже (Bratina, 2017, str. 71).

Међутим, несумњиво је да се став о првенству Западних народа продужава, како у читавој колонизујућој култури тако и у филозофији и чак у њеном западно-марксистичком крилу. Он представља не тек један од опште подразумеваних наратива све окциденталне културе. Наш став је да је одсуство филозофске рефлексije о овоме, не само код Маркса, дозволило да се превиди ход Револуције и да је то оставило бројне пропусте о увидима у савременој култури – политичарима је то јасно, њима нису јасне друге ствари. Ко то данас не види, или је заостали марксистички догматист, или идеолошки апаратчик система, који крије већ откривене намере.

Овај германоцентризам представља себе као универзализам, али је суштински лицемеран и лажан. Његова суштина је у томе да су правила наводно иста за све, али о садржају и примени правила, по самој својој природи заснованој на пристрасној историјској интерпретацији, одлуке могу доћи само од стране најразвијенијих, те бајаги од најумнијих, дакле, са Запада. Други, према различитим варијантама овог наратива кроз време, напосто није „објективно” квалификован да уђе у дискурс са „миљеницима богова”; он у очима западњака пре изгледа као инвалид или слепа карика у ланцу еволуције, који би без његове подршке и даље скакао са гране на грану, *ergo* није подобан да се третира на равноправан начин. Тако овај квазиуниверзализам не представља друго до теоријски расизам.¹² О овом германоцентризму могли бисмо нашироко говорити, али нека то сачека другу прилику: нужна корекција је означена. Уосталом, овај „расизам разлике” у филозофији и ван ње лепо је разоткрио Бодријар „прозирући зло”, освету у „мелодрами разлике”, дословно као „вирус у крви Белаца”. (Baudrillard, 1992, str. 238)

То кажемо зато што тај Други Запада увек има много заједничког са оним Марксовим пролетером, осим што има одредбу више, тј. да не припада „цивилованим нацијама”. Другим речима, показало се да су се често еманципативне и ослободилачке револуције одигравале симултано и без изузетка изван капиталистичког табора. То је и логично зато што су њихови мотиви блиски – то је слобода. Пошто су се интереси експлоатисаних у свим земљама света, изгледало је, у значајној мери преклапали, претходно назначена визура могла је дуго прикривена опстати и у међународном радничком покрету. Данас, када је Западни марксизам сасвим изгубио свој револуционарни значај и након издаје покрета стварањем „еврокомунизма”, јасно је да интереси радника метрополе и доминиона никада нису били исти. Ови први су са сваким новим освајањем/интеграцијом живели материјално понешто боље и постали су класни непријатељи Другима, на чијој се муци још увек тове. То што је систем од њих дословно направио стоку, чини их бесповратно реакционарним.

Овде долазимо до једине тезе овог текста. Већ смо видели да је, такорећи, бескорисно тражити субјекта промене на државном нивоу, без обзира на то ради ли се о „цивилованим” или „варварским” земљама. Сматрамо, наимае, да је извесно да се револуционарна перспектива укидања експлоатације изместила са државног

¹² Цело поље тзв. друштвених и хуманистичких наука прожето је овим наративом и док се не изврши њихова потпуна деконструкција, тако ће и остати. Само храбри појединци који се врло брзо маргинализују могу још себи дозволити да о томе говоре. Али, на овим наукама никада се није остало, напротив, и природне науке су обојене овим расизмом. Није ли еу-геника настала у чисто западном маниру? И сада се могу чути „теорије” савремених генетичара и њихових пришипетљи о томе како су белци „природно” интелигентнији од црнаца.

на глобални ниво! По цену свих апстраховања, постоје нације-пролетери и нације-буржуји! То је нови акценат класне борбе, који је као моменат постојао и раније. Наравно да у свакој земљи и даље постоје експлоатисани и експлоататори, али су општи услови такви да ове две групе народа држе све више супротстављеним на глобалној равни, тако да, традиционалним речима говорећи, они се једни другима испостављају и као класни непријатељи. Исто тако, овим се не каже да можда Марксу и марксистима нису били познати ови моменти, али с разлогом или без њега, увек су од такве перспективе одвраћали поглед, оптужујући оне који је виде као националисте. Нешто од сличних увида било је артикулисано 60-их и 70-их година прошлог века у оквиру Покрета несврстаних земаља, али на томе се није превише инсистирало како се једном блоку не би пришло исувише близу. И поред свих супротности и подељености унутар себе, народи и земље периферије више но икада стоје у битној супротности према земаљама метрополе, јер је однос према њима сасвим сличан ономе који је Марксов пролетер имао према буржују оног доба. Земље-пролетери су на рубу егзистенције, свака од њих је у најамном односу према некој од земаља-буржуја, у највећем броју случајева према САД, али се и старе колонијалне силе показују као сасвим нови вампири. Сада се, као и у XVII веку, Западне корпорације у земаљама-доминионима појављују као Империја, док су у њеном срцу само предузећа. Холандија, типично за њу, остварује огромне приходе од просте чињенице да се тамо налазе судови у којима корпорације могу тужити државе. Узгред, то је можда најпарадигматичнија земља у којој се види колико су за исти посао страни радници ниже плаћени од домаћих радника, чак и ако они стижу из земаља ЕУ, нарочито из словенских земаља али и из Грчке, Португалије, Шпаније, или са југа Италије; како је са „неинтегрисаним” Другима може се само замислити, јер се то колико је могуће прикрива.

Прва последица овога била је да су се локалне тензије показале глобалнима; масовно покретање миграната на Запад из огромног броја земаља, може се схватити као својеврстан напад на културу и „Западне вредности”; међу њима је 75% мушкараца млађих од 25 година, а видећемо чиме ће они тамо своју будућност испунити. Сада се чини да ће се *no go zones* само умножити и проширити и тако постати праве тврђаве отпора у непријатељској територији. Друго, на страни Истока, Кина и Русија, уз Индију, као да су обезбедиле свој суверенитет, ону значајну „мирну позадину” у којој се може увек обезбедити минимално нужни развој, или, они су постали услов и леђа слободе свих других народа-пролетера. Овде је свака прогноза незахвална, али изгледа да се са сигурношћу може рећи да је историјско клатно пошло у другу страну, од запада на исток. То све формира доминацију овог глобалног аспекта класне борбе који смо претходно назначили.

Ова нова поларизација односа снага нешто је што традиционални марксистички, традиционално одани лажном интернационализму, свакако не би могли прихватити; такав увид западни марксистички (и они разочарани међу њима) исто тако не би подржали, иако су га више од века заташкавали, чиме су се сврстали у тзв. снаге реакције. Нова перспектива борбе за укидање експлоатације, која је постојала и раније али као потиснута и нејасно диференцирана, не може се више прикрити; зато су све оштрији одговори силазеће Империје. Ово „постмодерно стање” сада и мигранту и урођенику боде очи. Та борба, која задржава и развија једнако све

еманципацијске тековине, попримаће различите облике, али достићи ће своју сврху онда када Империја буде заиста у окружењу и без могућности ширења.

Они који би нас просто оптужили за антигерманизам били би у праву утолико што срце система представља германски запад. Али, не нападамо ми њега зато што је он германски него зато што нам свима ради о глави, тако да је свака слична оптужба или обично подметање које се крије иза лажног интернационализма или, као и обично, етикетирање управо за оно што су више од 1000 година радили и још раде. Нас такве критике, које и нису никакве критике, не погађају; нас овде много више интересују последице ове поларизације. Шта бисмо, иначе, са празном тезом? Она није довољна за нови манифест.

Рецимо, чак и да се испуне услови ове супротности и Империја се нађе изолована, остаје питање како је до краја демонтирати, јер она мора бити уништена тако да се више не може вратити на историјску сцену. То је нарочито осетљиво због чињенице да се ни у таквој ситуацији не наслућује стање одсуства нуклеарне претње. То, наравно, није једина опасност. Ипак, имајући у виду ослободилачки карактер процеса окруживања, чини се да је много важније како борбу довести до такве фазе, односно како постепено ширити острва емациповане суверености, јер се владајући систем неће лако повући са територија од којих му живот зависи. То изнова отвара питање сагласности око заједничког скупа вредности, ставова, у крајњој линији, питање последњег манифеста ослобођења од експлоатације човека од стране човека. Савремена свест копоративног најамника, праксом мора бити превазиђена. У основи, минимални услов нивоа личне свести јесте раскршћавање са илузијом угледања на „експропријисаног експропријатора” док још није експропријисан. Тај корак је и мали и велики.

Једнако тако, важно је питање организације ослобођених друштава и оних у процесу ослобођења. Како их организовати уважавајући регионалну перспективу и у којој мери ће начела организације тих друштава личити на Марксова упутства из *Манифеста* или на чувене Лењинове *Априлске тезе*? Хоће ли се још игде захтевати „конфискација целокупне спахијске [читај велепоседничке, прим. аут.] земље”, (Lenin, 1979, str. 115) или ревизије уговора са метрополлом? Маркс говори да се та упутства односе на „најнапредније земље”, али Лењин пише у предвечерје Револуције у Русији која, иако релативно неразвијена и свакако не напредна технолошки, организационим напором револуционара превазилази тешкоће и незауостављиво иде напред. Маркс и Лењин сагласни су не само око експропријације, што у перспективи коју смо назначили значи конфискацију све имовине Запада изван његових граница, али и око модела удруживања и владања (чији је узор Париска комуна), а то је преко индустријских и пољопривредних савета радништва.¹³ Они, мада многи у то не верују, изгледа да још увек нису сасвим изгубили свој револуционарни потенцијал. И данас можда изгледа исувише радикално Лењинов говор против парламентарне демократије, која је од тада наовамо увелико показала своју лажност и лицемерје. Доиста, ако хоћемо да се питамо о преуређењу садашње периферије, тада се поново мора поставити захтев за уништењем парламентарне републике, јер

¹³ На том фону, у бившој Југославији постојао је концепт „радничког самоуправљања”, који је у пракси био саботиран управо од оних који га инсталирали. Ипак, постоје позитивна искуства из тог периода, која помажу да сећања на слободну праксу не падну у заборав.

при њеном опстајању сâм систем би се репродуковао (као што се историјски показало на државном нивоу). Како данас организовати удруживање у револуционарне савете, када владајући поредак читаву комуникацију има на длану и спречава сваки озбиљан облик удруживања и алтернативе (у озбиљном смислу)? Неће, ваљда, сви морати да буду хакери?

Периферија, као савремени пролетер, мора негирати саму себе као периферију тиме што ће уништити метрополу као метрополу, тј. тако да никаква метропола више неће бити могућа. Мада је процес самоосвешћивања далеко јеш од тога да буде довршен, у овом часу она испитује могућности сарадње без посредника, заснованој на равноправним основама, што доприноси бољитку свих у назначеном диспозитиву. Зато је борба, која већ траје, за недоларску трговину и заштиту идентитета тренутно један од главних циљева, који штите суверенитет народа. Савремени неимперијални народи, тек са обезбеђеним суверенитетом и идентитетом, могу истински постати интернационални.

Boris R. Bratina¹

University of Priština with temporary
Head Office in Kosovska Mitrovica,
Faculty of Philosophy, Department of Philosophy
Kosovska Mitrovica (Serbia)

Oksana A. Bratina²

Sankt Petersburg State University
Mediaphilosophy Research Center
Sankt-Peterburg (Russian Federation)

IN SEARCH FOR NEW *MANIFESTO*³

(*Translation In Extenso*)

Abstract: In this paper authors present the new diagnosis of the contemporary “state of affairs”. To be precise, they look for the emancipation possibilities, bearing in mind the history of class-liberation struggle. Their main thesis, gradually shaped through the text, is the insight that the class struggle has moved from state to global level. In other words, the authors maintain that accents and conditions of the class struggle have moved from national to global scale, and today the same class struggle predominantly takes place between proletarian nations and bourgeois nations. The authors emphasize causes of such disposition, and discuss consequences and strategies of such struggle under ultimate circumstances.

Keywords: *The Manifesto of the Communist Party*, revolution, capitalism, proletarian nations, bourgeois nations, racism.

“All Quiet on the Western Front”
Erich Maria Remarque

After all the manifestos written so far, is there a point writing any kind of manifesto today? Is it possible at all to write anything similar in form and power, and to the same effect? It seems that everything was published, proclaimed, declared long time ago, and that today there is no point proclaiming anything at all, when words seem to be almost worthless.

It does not mean, however, that nobody proclaims anything anymore; on the contrary, we have been overwhelmed with “words that are too difficult”, exposed to the cannonade of instructions/messages that do not leave us a possibility of keeping at a distance or raising guard of composure against them. For many, books became too big and “too difficult”, even too expensive (both in terms of money and of time it consumes) long ago. Derrida

¹ bokibor@yahoo.com

² shtaynshtayn@gmail.com

³ This paper is partly a result of research conducted as part of the research project OI 179064 funded by the Ministry of Education, Science and Technological Development of the Republic of Serbia.

is wrong: it is not the book that is dead, but the agent to who it suited – the one possibly killed like Nietzsche's God. In the time of GIFs and memes, to read a manifesto dozens of pages long is a real feat for the average conscience.

What is the measure, then, of possible emancipation of such conscience? To such conscience, relying to its own resources, freedom is no longer a value, even if that freedom is no more than "recognized necessity". The so-far standard 90-minute film has become too long, and even video clips as a form have slowly been falling into oblivion. Time has become the one thing we never have because, just like working animals, we are constantly harnessed into the development of the reproductive relations of power, the power that is not pure in the Kantian sense but total. When it comes to reading, a postmodern agent outside their work may currently not be able to afford themselves anything bigger or more serious than instructions for a device or a preparation. However, the hope remains that they would be able to sustain at least one page of a digested text describing view from a space station.

But then again, what to put on that one page? What scare is leaning over Europe these days? All the "scares" became ordinary long time ago; the scare of a man as a rational being, the scare of disease and pain, the scare of terrorism, or the scare of nonsensical. "Cheerful surrender" to banal games beats any kind of political engagement today, every anti-Babylonian teaching, while the system permanently eliminates/integrates protagonists of authentic resistance. On the other hand, fear of a capitalist/businessman or an official/criminal is *verso* to the fear from falling to the social bottom, to the street and absolute poverty. There is no way out from there; it seems that there is no way out from this hyper-economic vortex of power as well, at least for the average human prone to it, and we all belong to that kind, aware of it or not.

From the Second World War onwards it has become clear that the ex-modern agent has been defeated by the system, i. e. that no revolution can be won on the barricades in Washington, New York or London anymore, especially not "in Paris or Lyon or Toulouse, in Milan or Turin or Bologna" (Marcuse, 1983, p. 46). Contemporary capitalism has destroyed its theoretical enemy to such extent, that the whole post-modernist personality can be put into a user name and password of the acute hardware. As if the system feared nobody anymore; on the contrary, as Hobbes used to teach, the theory that it is best to manage people through fear, in our time has evolved into the whole industry of control, in the so-called management with its army of supervisors Marx wrote about.

"Revolutions" in the past 20 years have been no more than classic counterrevolutions fomented with new means⁴. They do not revolutionize anything, on the contrary, they verify and level subjection. "In Europe, organization of preventive counterrevolution starts with fascism." (Marcuse, 1978, p. 27). Real, communist revolution was first compromised (and it cannot be completely blamed for it), but since the positive connotation of the term could not be entirely erased, its actual meaning is altered and it again became alluring⁵. At the same

⁴ "Transition represents a special case of counterrevolution with an effect delayed for 45 to 70 years." (Šuvaković, 2014, p. 17).

⁵ It is worth mentioning here, in passing and as an illustration, that in the first days following the counterrevolution in the former Federal Republic of Yugoslavia, people and media used the word "democracy" synonymously with the word "freedom". Since then, everything has been done, both locally and globally, so that the freedom stops being a value.

time, it has become not just predictable but manageable according to prescribed purposes of concentrated capital. The masses of “old Europe”, the “civilized peoples” as Marx used to call them, careful to differentiate them from the “barbarian and semi-barbarian” nations (Marx, 1976, pp. 7, 13, 14), stay non-revolutionary beyond repair, calculated and without self-reflexion, even in extraordinary individuals, unaware of any real interest of theirs. Especially after the collapse of USSR, before which he had long “survived” demonization, Marx himself was exposed to real “professional” tabooing so that his “vicious” thought definitively stays in the past. A different approach to Marx, but with the same motive, is a real satanic triumphalism of mock historical victor, from which he still cannot sober up.

However, even after postmodernism, which is still going on, we believe that it is clear to every wise man that the text of the *Manifesto of the Communist Party* even on this anniversary is no less topical than it was in 1848. Of course, supporting Engels’s thought that “nothing is final, absolute, sacred” (Engels, 1950, p. 11)⁶, we maintain that even under original circumstances it was necessary to envisage additional aspects of the situation. We will come to that.

When at the beginning of this article we mentioned the form of writing that would today produce the same effect, it is also necessary to ask whether the slogan *Working Men of All Countries, Unite!* could be used to the same effect, hoping to produce the same result. It literally brought the whole world eager for justice and freedom to their feet. It is evident that in the meantime much has been done to raise the genre power of slogans, but the production has dominantly passed into the hands of the system – it is called copy-writing now. And since a lot has been done since then on luring once hungry people with consumer goods and corresponding mentality, freedom and justice have become outdated values⁷. Nietzschean “beasts” at the heart of emancipation territories would be beasts, contemporary corporate director would say, but the same could be heard from an analogue of Marxian petty bourgeois, who is materialistically at least one step ahead of precarians. Who will unite today?

It seems acceptable to say after all that in all possible contemporary networking, the system independently succeeds in obstructing every alternative form of association *per se*. What is more, it “learns” from its so-called alternatives and critical projections. For long, it has been accomplishing that by producing unauthentic copies which strip the real enemy off authenticity, off public, which opens the possibility of applying “brute” force, which has always been kept in reserve in case the “soft” media power in the hands of contemporary proconsuls does not do the job.

So, who, if anyone, would be that revolutionary agent today? Did Marx correctly market proletariat as an imperative proponent of Revolution and would it be possible today to clearly name their contemporary heir? To tell the truth, in the history of Marxism

⁶ This principle as a distinctive feature of dialectics found its reception in the 1958 Programme of the League of Communists of Yugoslavia. Its final sentence reads: “Nothing that man created cannot be so sacred that it cannot be surpassed or that it cannot give way to something even more advanced, more liberating, more humane.” (League of Communists of Yugoslavia, 1980, p. 259)

⁷ It is true, of course, for the “civilized peoples”. If we stick to the tradition that has so far anticipated the future, “barbarians” are past saving, since, except when they are unpleasant to the Babylonian, capitalist world, they are hopelessly lagging behind in production forces and intellectual understanding of own reality.

the discussions of this issue have turned into an almost endless list of references, since the time before Marx until today. For long it has been considered that the proletariat, the way Marx defined it, lost its revolutionary role for different reasons: or that it was decimated by constantly revolutionizing means of production, or that the proletariat masses were betrayed by its own avant-garde, or became corrupted by the advancement of standard and the creation of needs, or that the interest in the class struggle disappeared in general, or that, as a project lasting from the French Revolution up till now, the whole “Enlightenment narrative” is antiquated (Lyotard, 1988, p. 5), etc. Before the last great economic crisis of 2008 it seemed that all forms of class struggle had either been frozen or settled among the “civilized” nations, especially in the “Old Europe” and North America, and that they had been replaced by high-funded projects, such as the struggle for the rights of homosexuals or for veganism. Although the crisis is not yet over, affecting all aspects of life, from our private lives to international affairs, there are no significant emancipation movements in the classic sense of the word. The year of 1968 was a lie of one generation, to tell the truth.

Marx defined proletariat as hired workmen on the verge of existence, with nothing to lose in the class struggle but “their chains” (Marx, 1976, p. 56); that was the very reason they were suitable for the historical role of revolutionary agents. However, it seems that since New Deal, and especially since World War II, everyone has had something to lose and everyone has been scared to the bones, especially the former proletariat. The percentage of the homeless and vagrants until ten years ago was around 10%, while the classic proletariat accounted for no more than 10–15%, which is another reason why they lost their influence in the Western society. In the USA as a new metropolis, state and mafia structures have put the wind up workers; class ally to that radical reaction was lumpenproletariat, which merged into the new “mass society” (Arendt, 2011, p. 377). Nevertheless, all that came out of it is that all the working people remained hired workmen, in one way or the other, opposed to 1% of financial elite. Many people remember the commercial in which Maria Sharapova advertises antiperspirant (the substance that closes skin pores) branded 24/7. That exactly is the form of a postmodern agent – 24 hours a day 7 days a week available to their boss. Technology serves only as a cattle leash. We are all hired workmen and we are all at the verge of existence, it is only our perspectives that are not reflected, regardless of the social sub-class to which we belong. In short, there is no new revolutionary agent on the horizon, and the old one, as it seems, belong to the past. We cannot agree with Baudrillard that writing or drawing the “New York graffiti” is a revolutionary act (Baudrillard, 1991, p. 95), nor with Negri, who claims the same for postmodern electronic parties: to us such views seem naïve and bizarre. In the whole West the relevant revolutionary agent, capable of adopting ideals of freedom and social justice, in the name of which they would be ready to take up a Hegelian “mortal combat”, is nowhere to be found; when they emerge in that Babylonian region, it will be just because they have already emerged somewhere else, outside metropolis. Destined to be alone, a metropolis in the post-truth⁸ era has taken the path of re-feudalization of society, in the extended process of concentration of capital. The stakes are being raised by themselves, escalating unpredictably. It looks like the moment of a kind of reversed Big Bang is unavoidable.

⁸ Oxford Dictionaries declared “post-truth” as its 2016 international word of the year. It is defined as an adjective relating to circumstances in which objective facts are less influential in shaping public opinion than emotional appeals (BBC News, 2016).

What is more important, unlike Negri, who wrote about it 20 years ago, we claim that the Empire has not become global. Global elites do not exist and they do not do anything together, so to speak. It is especially true for the so-called economic elites. In the West, yes, but not globally. Counter-globalization forces, on the other hand, seem to oppose all the more successfully the project of rounding the Empire⁹. Mihailo Marković points out that a concept of globalization “has a scientific but as of lately an ideological dimension as well” (Marković, 1999, p. 71). He explains that in the first sense it means that some social processes are gaining global character “beyond all geographical, national, racial, religious, and bloc barriers”, and stresses the importance of the globalization of communication (Marković, 1999, p. 71). On the other hand, he points to the fact that the given “globalization is principally an ideological conception. Its economic point is gaining control over world economy through multinational corporations from the wealthiest countries.” (Marković, 1999, p. 71; compare Beck, 2000, p. 9).

It is evident that if such “debauched power” (Baudrillard, 1994, p. 36) of the capital was globalized, it would cause its internal breakage; until then the capital would directly display its natural tendency to grow. Nevertheless, it is essential for the mankind not to reach such point – not just to slow down the growth of the Empire but to stop it completely.

This last point should be stressed because it is an important result of Marx’s teachings on capital. Namely, the essential nature of capital to accumulate, transformed in territorial sense, means immanent growth of capitalist market to other markets, i. e. territories outside the metropolis, meaning, as Rosa Luxemburg wrote, that capitalism essentially depends on its “non-capitalistic environment” (Luxemburg, 1934, p. 257). Such diagnosis produces two possible abstract scenarios: 1) finished globalization of the Empire, and 2) the unfinished one. In the first case, by becoming global, capitalist “Empire [that] has no Rome” nor the emperor, with its “governance without government” (Hardt, Negri, 2005, pp. 28, 339), would lose its growing ability and produce irreconcilable contradictions inside itself. Other processes, such as political or demographic, that would follow such finished globalization, are consciously disregarded; for example, in this scenario, the mass extinction of the inhabitants of the border provinces is fairly certain, and with it the movement of the imperial people to the “cleared” territories of the world. In any case, inner contradictions are brought forward since the global capital that is physically impossible to grow anymore begins to divide into freshly competitive capitals. Its consequence is the reduction of the number of participants in the new game of global power. Cyclic repetition of such string of events leads to general annihilation.

The second case, in which advancement of globalism is stopped at certain point, includes all the similar processes in the capitalist territories, so that under their influence the globalism that has so far surrounded, isolated, bombarded, colonized and integrated others from non-capitalist circles, now becomes surrounded and isolated. With the increase of the power of means of production, the so-called developing and reproductive technology, the Empire gradually becomes inversely surrounded. As a result, the interior

⁹ Here, a bit unwillingly, we hold to the difference between globalism and globalization, as a political doctrine and a technological process spreading all over the world, in the manner of Mihailo Marković. Namely, technology of today that is reaching every corner of the world thanks to its concrete functionality, bears the mark of the Western ideology, although in that spreading it changes itself. It has been written about it before (Bratina, 2014).

entropy rises once again and the conditions are created for the defeated inhabitants inside the Empire to become a new source of destabilization, additionally accelerating dissipation processes. The most delicate moment here is actually the very creation of conditions for halting the expansion of globalizing West, namely the globalization as a political project. The creation of such conditions is currently at work and it is demonstrated today through clashes or greater conflicts. The question remains under what circumstances the completion of those conditions would escalate.

Let us go back for a moment to the issue of a revolutionary agent. Despite numerous diagnoses/desires of Western authors, we believe that it is illusory to search for it among the “civilized peoples” of “old Europe”, and then of the USA, Canada and Australia (together with New Zealand), and all their “minority groups”. Genuine revolutions did not break out there, but in places unforeseeable to Marx; that is why a deep-rooted historical and ideological racism, that has always been employed, is now gaining prominence.¹⁰ In those places, the preconditions for real revolutionary struggle are nearly impossible owing to the fact that the system is the strongest element and keeps the population shamefully uneducated, ignorant and anti-intellectually oriented, steering all people’s forces towards the submissive process of system reproduction. Baudrillard’s “smooth space” has expanded everywhere, the all-seeing eye of the system – “panopticon” (Foucault, 1997, p. 281) misses nothing, and all the 99% are so “transparent” that they have not had anything to hide for a long time. No revolution can be fomented there, not even an intellectual one, since the mass that can comprehend and properly reflect such content is utterly irrelevant there. It is no longer capable of playing the role of avant-garde and has nowhere to lead the unconscious “herd” to – therefore, the revolutionary agent should be sought elsewhere.

Generally speaking, the historical events proved Marx wrong when he found his proletariat, the leader of the revolutionary process, among the so called “civilized nations”. In theory, the justification for such a choice lied on the “fact” that the “old Europe” was on the highest development level, globally speaking, and that consequently it was there that the highest level of consciousness in the historical order was reached. However, we suspect that there is more to it. More precisely, not only that Hegel demonstrated extreme Germanocentrism, portrayed in the declaration that “the German Spirit is the Spirit of the new World” (Hegel, 2006, p. 390), which is the true name for the “famous” Eurocentrism, but there is also an entire tradition of thought that has advocated a similar belief since Early Scholasticism. It is difficult to understand the reasons why Marx adopted such position from Hegel without objection¹¹. However, it is evident that the conviction that

¹⁰ This is most evident in the senseless ideologeme they now call “*American exceptionalism*”, (Marc Pompeo, former chief of CIA, Secretary of State at the moment, in the US Senate, 12. 04. 2018, Russia Today). Although being in use for quite some time, since 2008, this term and its peculiar meaning has been given more and more space in the information-communication tools and summoning up the history of racism in the US.

¹¹ Some believe that Marx was influenced by Engels, famous for his anti-Slavic attitudes, but we believe that this is more a general issue appearing not only in German culture but also in a pan-Germanic vision of relations towards others. We should not forget as well Marx’s cultural animosity toward Bakunin, despite the concurrent mutual fascination. When it comes to Hegel’s position on this issue, we have already proved that “for Germans, the Other as a member of ‘race’ is a Slav, and not a Negro”, and therefore it instantly becomes clear that not even historical racism was

Western people are superior has endured, both in the entire colonizing culture and in the philosophy, even in its Western-Marxist segment. This conviction is not just one of the generally adopted narratives of the omni-occidental culture. Our opinion is that the lack of philosophical reflection on this subject, not only by Marx, has enabled the oversight of the Revolution path which led to numerous omissions when it comes to the understanding of contemporary culture – politicians are aware of this, although they are not aware of other things. Who does not see it today is either an antiquated Marxist dogmatist, or an ideological apparatchik of the system hiding the already revealed intentions.

This Germanocentrism presents itself as universalism, but is essentially hypocritical and false. It basically proclaims that rules are allegedly the same for everyone, but the decisions on the content and application of rules, by its very nature based on biased historical interpretation, can be made only by the most developed, supposedly the wisest – therefore, the West. According to different variations of this narrative that have developed over time, the Other is simply and “objectively” not qualified to enter into discourse with the “favourites of gods”; in the eyes of the Westerners, he is rather perceived as an invalid or a weak link in the evolution chain, and would still swing from branch to branch if it were not for their support, *ergo* he is not fit to be treated equally. Thus, this quasi-universalism is nothing more than theoretical racism.¹² We could discuss this Germanocentrism to great lengths, but let us leave it for another occasion; the necessary correction has been noted. Anyhow, this “orgy of difference” in philosophy and other fields was well disclosed by Baudrillard, who exposed evil, the revenge in the “melodrama of difference”, as “a virus in the bloodstream of the Whites” (Baudrillard, 1992, p. 238).

We point to this because the Other to the West has always had much in common with Marx’s proletariat, but with an additional distinction – that Other does not belong to the “civilized peoples”. In other words, it turned out that often the emancipating and liberating revolutions were fomented simultaneously and without exception outside the capitalist strongholds. This is logical, since their motives are similar – it is freedom. As the interests of the exploited in all the countries of the world, as it seemed, were considerably alike, the previously described position could have remained under disguise in the international labour movement, too. Today, when the Western Marxism has completely lost its revolutionary significance and following the betrayal of the movement by creating “Eurocommunism”, it is clear that interest of workers in the metropolis and in the dominion have never been the same. The former gained more wealth with each new conquest/integration and became class enemies to the latter, on whose toil they still thrive. The fact that the system literally turned them into beasts makes them irrevocable reactionaries.

Here we reach the only thesis of this text. We have already concluded that, so to say, it is useless to look for the agent of change on the state level, regardless of whether we speak of “civilized” or “barbaric” countries. We, namely, believe that it is evident that the revolutionary

based on the skin colour (Bratina, 2017, p. 71).

¹² The entire field of the, so called, socio-humanistic sciences is permeated by this narrative, and it will remain so until their complete deconstruction. Only brave individuals, who are soon marginalized, can allow themselves to speak about this. But it did not end there. On the contrary, natural sciences are colored with such racism, too. Was it not that the eugenics emerged in the purely Western manner? Even today there are “theories” of modern geneticists and their fawners stating that Caucasians are “naturally” more intelligent than African Americans.

mission of abolishing exploitation has moved from state to the global level! At the cost of abstracting, there are proletariat nations and bourgeoisie nations! That is the new focus of the class struggle, which has also existed in the past. Clearly, in every country there are still the exploited and the exploiters, but the general conditions are such that these two groups of people are growingly opposed on the global scale, so that traditionally speaking, they see each other as class enemies. We are not trying to say that perhaps Marx and Marxists were not aware of these notions, but with or without a reason, they always looked away from such a perspective, accusing those who do see it as nationalists. Something similar was articulated in 1960s and 1970s within The Non-Aligned Movement, but it was not insisted upon in order to avoid getting too close to one block. Despite all the contraries and internal divisions, people and countries on the outskirts more than ever stand in stark opposition to the countries of metropolis, since their attitude towards these countries is similar to that of Marx's proletariat towards the then bourgeoisie. Proletariat countries are on the verge of existence, each of them being a wage slave to some of the bourgeoisie countries, mostly to the US, but the former colonial powers have also emerged as completely new vampires. Today, as in XVII century, Western corporations in the dominion-countries act as the Empire, with only enterprises at its core. The Netherlands, typically, earns enormous income from a mere fact that the courts where corporations can sue states are located there. By the way, this country can serve as probably the greatest paradigm which illustrates how significantly less foreign workers are paid for the same job, even if they come from the EU, particularly if they originate from Slavic countries or Greece, Portugal, Spain, but also south of Italy; and one can only imagine how the „non-integrated“ Others are treated, since that is being covered up as much as possible.

The immediate consequence of this was that local tensions proved to be global; a mass movement of migrants to the West from a huge number of countries can be interpreted as a certain kind of attack on the culture and “Western values”; 75% of the migrants are men under the age of 25, and it is yet to be seen how they will build their future there. Now it seems that *no go zones* will only multiply and expand, thus becoming real forts of resistance in the enemy territory. In the East, it seems that China and Russia, followed by India, have acquired their own sovereignty, that significant “peaceful background” where one can always ensure a minimum necessary development, or in other words, they have become the condition and backbone of freedom for all other proletariat peoples. It is undesirable to give any prognosis on these matters, but it can almost certainly be said that the pendulum of history now swings in the opposite direction, from West to East. It all contributes to the domination of this global aspect of class struggle that we have discussed above.

The new polarization of forces is something that traditional Marxists, traditionally loyal to false internationalism, could certainly not bear; the western Marxists (and those disappointed among them) would not support such perception, even though they concealed it for over a century, placing themselves among the so-called reaction forces. A new perspective of the struggle for abolishing exploitation, that had existed before but was suppressed and undefined, cannot be concealed anymore; that is why the responses of the dying Empire have been more and more severe. This “postmodern state of affairs” seems odd both to a migrant and a native. This struggle, which retains and equally develops every legacy of emancipation, will take on different forms and will fully accomplish its purpose once the Empire is truly surrounded and cannot expand any more.

Those who would simply accuse us of anti-Germanism would be right in so far as the core of the system lies in the Germanic west. But we do not attack it because it is Germanic, but because it plots against our lives, which is why every accusation of this kind is either a plain obstruction hidden behind false internationalism or, as usual, labelling exactly what they have been doing for more than a 1,000 years. Such criticism, which is not real and founded, does not affect us at all. We here are much more interested in the consequences of this polarization. What else would we do with an empty thesis? It is not sufficient for a new manifesto.

Say, even if the conditions of this polarity are fulfilled and the Empire becomes isolated, the question still remains how to dismantle it completely, as it must be destroyed never to be able to return to the global stage again. This is particularly sensitive due to the fact that not even in such situation can one exclude the presence of nuclear threat. This, of course is not the only danger. Nevertheless, having in mind the liberating character of the process of surrounding, it seems that it is much more important how to bring the struggle to this phase, or how to gradually expand the islands of emancipated sovereignty, because the ruling system will not withdraw so easily from the territories crucial for its existence. It reopens the issue of content over a common set of values and attitudes, ultimately, the issue of last manifesto of freedom from exploitation of a man by a man. Contemporary consciousness of corporate hired workmen must be overcome by practice. Essentially, the minimum condition for the level of one's consciousness is to break up with the illusion of looking up to "expropriated expropriator" before he is expropriated. This step is both small and big.

Equally important is the issue of organizing the liberated societies and those that are undergoing the process of liberation. How to organize them, taking account of the regional perspective, and to what extent will the organizing principles of these societies will be similar to the Marx's directives from the *Manifesto* or the famous Lenin's *April Thesis*? Will anyone ever again demand that "all the land belonging to landlords [i.e. proprietors, remarked by the authors] be confiscated" (Lenin, 1979, p. 115) or ask for a revision of the contract with the metropolis? Marx explains that these directions refer to the "most advanced countries" but Lenin wrote on the eve of the Revolution in Russia, which, although relatively underdeveloped and certainly not technologically advanced, overcame the difficulties, relying on the organizational efforts of the revolutionaries, and progresses unstoppably. Marx and Lenin agree not only on expropriation, which in the context that we have noted denotes confiscation of entire property owned by the West outside its borders, but they also agree on the model of unite and rule (having The Paris Commune as a role model), which is to be achieved through industrial and agricultural communities of workers.¹³ Despite the disbelief of many, it appears that they still have not entirely lost their revolutionary potential. Even today, Lenin's speech against parliamentary democracy may seem too radical, even though until present day this system has proved all its falseness and hypocrisy. Indeed, if we are to discuss the reorganization of the present periphery, the demand for destruction of parliamentary republic must be made again, since its endurance leads to the reproduction of the system itself (as it has been historically demonstrated on

¹³ On these grounds, Former Yugoslavia had a concept of "self-administration of workers", which was obstructed in practice by the very those who introduced it. Still, some positive experience from that period keeps the memory of free practice from sinking into oblivion.

the state level). How to organize association into revolutionary communities today, when the ruling establishment keeps all communication under its control and prevents every serious attempt to form alliance or offer alternative? Must everyone be a hacker?

Periphery, as contemporary proletariat, must negate itself as the periphery by destroying the metropolis as the metropolis, that is, by making any future metropolis impossible. Even though the process of self-awakening is still far from being complete, at this point it is considering the possibilities of cooperation without an intermediary, based on equal grounds, contributing to the advancement of all the subjects discussed in this text. That is why the on-going struggle for non-dollar trading and protection of identity is currently one of the main objectives aimed at the protection of peoples' sovereignty. Only when sovereignty and identity are guaranteed can modern non-imperial nations truly become international.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Arendt, H. (2011). *On Revolution*. Moscow: Europe [In Russian]
- Baudrillard, J. (1994). *The Other of the Same*. Beograd: Lapis [In Serbian]
- Baudrillard, J. (1992). *Melodrama of Differences*. *Delo, Text 2b*. Beograd: NOLIT [In Serbian]
- Baudrillard, J. (1991). *Symbolic Exchange and Death*. Kragujevac: Nikola Nikolić [In Serbian]
- BBC News (2016). 'Post-truth' declared word of the year by Oxford Dictionaries. *BBC News*, November 16, 2016. Available at: <https://www.bbc.com/news/uk-37995600>
- Beck, U. (2000). *What is Globalization?* Cambridge: Polity Press
- Bratina, B. (2017). *The Problem of the Other in Late Modernity*. Beograd: Zavod za udžbenike [In Serbian]
- Bratina, B. (2014). Postmodern Challenges of Mihailo Marković's Philosophy of Freedom. In I. Deretić (ed) *History of Serbian Philosophy III*, p. 554–578, Beograd: Euroguinti [In Serbian]
- Engels, F. (1950). *Ludwig Feuerbach and the End of Classical German Philosophy*. Beograd: Kultura [In Serbian]
- Foucault, M. (1997). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Beograd: Prosveta [In Serbian]
- Hardt, M, Negri, A. (2005). *Empire*. Beograd: IGAM [In Serbian]
- Hegel, G. W. F. (2006). *The Philosophy of History*. Beograd: Fedon [In Serbian]
- League of Communists of Yugoslavia (1980). *Programme of the League of Communists of Yugoslavia*, adopted at the Eight Congress of LCY, 22–26 April 1958. Beograd: IC "Komunist" [In Serbian]
- Lenin, V. I. (1979). *The State and Revolution, Tasks of Proletariat*. Beograd, BIGZ: [In Serbian]
- Luxemburg, R. (1934). *The Accumulation of Capital*. USSR: Moscow–Leningrad [In Russian]
- Lyotard, J. F. (1978). *Postmodern condition*. Novi Sad: Bratstvo–Jedinstvo [In Serbian]

- Marković, M. (1999). The Meaning of Globalization. In S. Terzić (ed) *Europe at the Crossroad: New Walls or a United Europe*, pp. 71–75. Beograd: Istorijski institut SANU [In Serbian]
- Marcuse, H. (1983). *Soviet Marxism: A Critical Analysis*. Zagreb: Globus [In Serbian]
- Marcuse, H. (1978). *Timers*. Beograd: GRAFOS [In Serbian]
- Marx, K., Engels, F. (1976). *The Manifesto of the Communist Party*. Novi Sad: Budućnost [In Serbian]
- Šuvaković, U. (2014). *Transition: Contribution to Sociological Study of Social Changes*. Kosovska Mitrovica: Filozofski fakultet Univerziteta u Prištini [In Serbian]